

The Pursuit of Talent

* Skæbnen tilsiger, at få mennesker besidder et ekstraordinært og unikt talent. Det har konsekvenser. Én konsekvens er, at folk flest har talent for at være ganske ordinære. En anden er, at ethvert samfund som regel alene råder over en begrænset talentmasse. Det kan der rådes bod på ved at uddanne de ordinære til at blive mindre ordinære: Tesen er kort sagt, at uddannelse er kompensation for talent. I dag er problemet, at den dominerende pædagogiske og uddannelsesmæssige tankegang om kompetenceudvikling – i folkeskolen som i erhvervslivet – handler om at pleje det talent, vi i forvejen er forsynet med. Det er ubegavet, da det hverken forekommer dueligt for den enkelte person eller for samfundet.

Problemerne ved enfoldig talentpleje som pædagogisk strategi lader sig skitsere med udgangspunkt i en kort analyse af OECDs opfattelse af formålet med uddannelse: 'A successful life and a wellfunctioning society'. Altså både succes for den enkelte og for samfundet som velfungerende. Imidlertid er det problematisk at få hensyn til individet og samfundet til at gå op i en ubrudt parallelitet. Problemerne synes dog ikke at give OECD hovedbrud. I stedet sætter OECD sin lid til det velkendte, (men næppe vellykkede) både-og-spil.

Dette sørgelige spil blev slået an i 1714 af den engelske samfundssatiriker Bernard Mandeville, som i 'The Fable of the Bees' slog tonen an ved at sige, at 'private vices' er 'public benefits'. Og i samme århundrede slog tankegangen igennem: Hos utilitaristerne Jeremy Bentham og John Stuart Mill, der mente, at det eneste moralske meningsfulde formål var den størst mulige lykke til det størst mulige antal – og som brugte kræfter på at svare på, hvordan man kan forene individuel lykke med kollektiv lykke. Og i den amerikanske uafhængighedserklæring, fra 1776, hvor det enkelte menneskes ukrænkelige ret til 'The Pursuit of Happiness' formuleres.

Det betyder ikke, at utilitarisme i egentligste forstand er individuel: For utilitaristisk samfundsfilosofi handler om at sørge for, at lovene og samfundsordenen stiller den enkeltes lykkejagt i fuldstændig harmoni med det heles interesse. Og en sådan harmoni vil så indfinde sig. Af sig selv! Denne tiltro til et selvfungerende system betyder derfor, at den opdragelse og pædagogiske interven-

tion, som den enkelte person ikke selv efterlyser, bliver sekundær – ja, nærmest unødvendig.

En utilitaristisk fornyet tro, nu på 'The Pursuit of Talent', er underminerende for såvel den enkeltes som systemets lykke. I det 17. århundrede blev 'muligheder for de talentfulde' gjort til en doktrin. I det 21. århundrede er der sket en udvidelse af doktrinen til også at handle om de potentielt talentfulde. I begge tilfælde handler det om, at den enkelte på egen hånd skal vise, hvor langt talentet rækker. Men idéen om det potentielle talent gør, at vi udråber talenter tidligere og tidligere – før talenterne har vist, om de faktisk kan præstere noget talentfuldt. Princippet om mulighederne for de talentfulde var et opgør mod privilegier opnået på grund af arv. Med princippet om muligheder for de potentielt talentfulde forstærkes idéen om et naturligt aristokrati. Det følger nærmest af sig selv, at konsekvensen er et ulige samfund med en liberal elite af såkaldte unikke talenter. Et mindre ulige samfund, og et mere anstændigt velfærdssystem, må derimod eksplicit forfølges: For at komme til at udnytte mange livsduelige og dygtige vidensarbejdere på markedet kræves en afbalanceret pædagogisk strategi.

Så selvfølgelig skal folkeskolen have øje for den enkeltes talent. Men ikke alene. Sandsynligheden for, at det bringer ulykke med sig at sætte et individ til at være tro mod at perfektionere sine få talenter, er høj. Ofte er det forbundet med lykkefølelse at udfolde sit talent. Men lige så ofte vil ensidig talentpleje være en ulykke for hin enkelte, den dag talentet forfalder. Spørg blot Dansk Boldspil Union om de mistrøstige sociale konsekvenser, der opstår, når professionelle fodboldspillere efter endt karriere med ét hug står som miserable udtryk for et fattigt fokus på talent.

Og selvfølgelig skal et moderne videnssamfund ikke alene gå efter at perfektionere de få(s) talenter. En dansk folkeskole bør i stedet sørge for at udvikle andre og mindre lovende dele af elevernes personlighed. Dermed lægges grunden for, at uddannelsessystemet uddanner rige og livsduelige personligheder, der kan mere, end deres umiddelbare talent tilsiger. Gør det os lykkelige. Næppe! Men måske gør det os 'nærmest lykkelige', som TV 2's Steffen Brandt har udtrykt det. ▲